

1982/83:142

Måndagen den 9 maj

Kl. 11.00

Förhandlingarna leddes av förste vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 29 april.

2 § Förste vice talmannen meddelade att *Björn Samuelson* (vpk) denna dag återtagit sin plats i riksdagen, varigenom Sonia Thomassons uppdrag som ersättare upphört.

3 § Svar på fråga 1982/83:481 om planerade sjöräddningsövningar med sovjetiska myndigheter

Anf. 1 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Fru talman! Anita Bråkenhielm har frågat kommunikationsministern om han vill medverka till att en gemensam svensk-sovjetisk sjöräddningsövning som har planerats att äga rum den 9 och 10 maj 1983 skjuts på framtiden. Frågan har på grund av kommunikationsministerns sjukdom överlämnats till mig för besvarande.

Övningen är ett led i det svensk-sovjetiska samarbetet inom ramen för 1954 års överenskommelse mellan Sverige och Sovjetunionen om samarbete för räddning av människoliv i Östersjön. Övningen har till syfte att förbättra samverkan mellan de båda ländernas sjöräddningsorgan, och den har planerats sedan ca 10 månader tillbaka.

Eftersom det således rör sig om en civil övning i humanitärt syfte och eftersom övningen hålls på expertnivå, finns det enligt min mening inte skäl att skjuta den på framtiden. Åtgärder som kan öka förutsättningarna att vid sjöolyckor rädda människoliv bör alltid vidtas utan dröjsmål.

Anf. 2 ANITA BRÅKENHIELM (m):

Fru talman! Samövningar mellan sjöräddningsorganisationerna i de olika randstaterna kring Östersjön är naturligtvis en mycket lovvärd och viktig verksamhet. Jag är också medveten om att svensk-sovjetiska kontakter av

*Om planerade sjö-
räddningsövningar
med sovjetiska
myndigheter*

olika slag, handelspolitiska, kulturella eller mer eller mindre officiella kontakter, inte alltid kan eller bör avbrytas helt eller uppskjutas, ens i den något frostiga situation i relationerna mellan länderna som ubåtskommissionens klara och entydiga rapport om de upprepade sovjetiska kränkningarna av svenskt territorium har givit upphov till. Ansträngningar bör dock enligt min och mångas mening göras för att uppskjuta eller om möjligt inställa sådana arrangemang, åtminstone under nuvarande omständigheter.

Min fråga gällde dock samövningen inom sjöräddningen. Det kan kanske för svenska folket synas onödigt provocerande att företa en marin samövning – visserligen inte mellan militära enheter, men dock så pass myndighetsanknutna aktiviteter som en sjöräddningsövning – just i anslutning till det offentliga avslöjandet av allvaret i Hårsfjärdsincidenten. Samtidigt pågår ju ytterst allvarliga saker vid Norrlandskusten.

Om tidningsuppgifter är riktiga har dessutom klartecken för övningens genomförande givits just under de dagar då vår Moskvaambassadör var hemkallad för konsultationer och uppståndelsen kring ubåtskommissionens rapport var som störst.

Utrikesministern säger att övningar som kan rädda människoliv alltid bör genomföras utan minsta dröjsmål. Övningen har dock, såvitt jag vet, uppskjutits en gång, just i samband med händelserna i Hårsfjärden.

Jag vill fråga utrikesministern: Anser utrikesministern att en statlig myndighet före fattandet av ett sådant beslut i en för tillfället känslig situation först bör kontakta regeringen? Har en sådan kontakt skett i detta speciella fall?

Anf. 3 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Fru talman! Den här övningen är avsedd att träna räddningstjänsten i att finna överlevande efter en fartygsolycka. Det gäller att få larm att gå fram tillräckligt snabbt och att finna folk som driver omkring i en livbåt eller på en flotte. Det gäller också att ur havet ta upp skadade som snabbt behöver vård på sjukhus. När det är fråga om sådana här uppgifter är det välbekant att det kanske inte ens rör sig om timmar utan om delar av en timme för att rädda livet på de skeppsbrutna. Det är också klart att det är svåra uppgifter som behöver övas.

Även om känslorna nu är i svallning efter vad som har hänt i Hårsfjärden och efter vad som har avslöjats av ubåtsskyddskommissionen, utgör det enligt min uppfattning inget skäl till att inställa en övning som har till syfte att öka säkerheten för de sjöfarande i Östersjön. Det uppskov med övningen som tidigare har inträffat föranleddes inte av Hårsfjärdshändelserna utan uteslutande av att man på sovjetiskt håll inte var färdig med övningsförberedelserna.

Anf. 4 ANITA BRÅKENHJELM (m):

Fru talman! Jag har inte alls ifrågasatt övningen som sådan, endast tidpunkten. Övningen har, som jag sade, uppskjutits en gång förut. Att det skedde just i samband med Hårsfjärdsincidenten hade, enligt vad utrikes-

ministern nu säger, ingenting med denna incident att göra.

Enligt sjöfartsverkets talesmän har en bidragande orsak till denna övning varit att sjöräddningen, i synnerhet på den sovjetiska sidan, visat sig fungera dåligt, bl. a. i samband med att fartyget Rebecka sjönk nära sovjetiskt territorialvatten. Skulle det då i dag inte ha varit trevligare om övningen hade avslutats på den sovjetiska sidan i stället för att, som nu, med att sovjetiska fartyg skall gå in i Nynäshamn, alldeles i närheten av Hårsfjärden? Om de sovjetiska myndigheterna har så rent mjöl i påsen som de påstår kunde de väl inte ha haft någonting emot besök av svenska fartyg i sina hamnar. Eftersom det är på just den sidan av Östersjön som sjöräddningen har fungerat dåligt, hade det varit bättre om övningen hade avslutats t. ex. i Tallinns hamn i stället för i Nynäshamn.

Nr 142

**Måndagen den
9 maj 1983**

*Om kompetens-
proven för jägare*

Anf. 5 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Fru talman! Jag skall inte avslöja alltför mycket om övningens förlopp för att inte de fartyg och det manskap som skall delta i den skall få för många underrättelser i detalj, men så mycket kan jag säga att det, eftersom övningen arrangeras av Sverige, är vi som svarar för slutgenomgången av övningen. Den genomgången behöver inte nödvändigtvis ske i Nynäshamn, utan den kan också göras på annat håll.

Anf. 6 ANITA BRÅKENHJELM (m):

Fru talman! Jag hör till min glädje att utrikesministern är informerad om vissa detaljer i övningen, men jag fick inte svar på min första fråga om utrikesministern anser att myndigheterna i sådana här situationer bör kontakta regeringen innan de fattar beslut och om sådan kontakt har ägt rum i detta fall.

Anf. 7 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Fru talman! Det har i vart fall inte varit något formellt regeringsärende, utan myndigheterna har här handlat inom ramen för sin kompetens.

För att ytterligare lugna fru Bråkenhielm kan jag säga att genomgången efter övningen kommer att ske ombord på ett svenskt fartyg, dock på internationellt vatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 1982/83:120 om kompetensproven för jägare

Anf. 8 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Fru talman! Anders Dahlgren har frågat mig om jag är beredd att medverka till att proven för jägarexamen utformas så att de riktlinjer som angavs i regeringens proposition 1977/78:141 blir regeringens beslut.

Till grund för propositionen låg ett förslag från naturvårdsverket. Några av

Måndagen den
9 maj 1983

*Om kompetens-
proven för jägare*

de viktigaste riktlinjerna i propositionen var att krav på kompetensprov t. v. skulle omfatta den som förvärvar vapen för jaktändamål för första gången eller vapen av annan vapenklass än som tidigare innehas. När det gällde den teoretiska provdelen angavs att jakt- och viltvård, artkännedom, lagar och författningar, säkerhetsfrågor och djurskydd skulle ägnas särskild uppmärksamhet men att proven inte skulle bli alltför omfattande och teoretiska.

I enlighet med vad som angavs i propositionen genomfördes försöksverksamhet med proven i naturvårdsverkets regi under år 1981 i tre län i landet. Från år 1982 bedrivs frivillig provverksamhet i hela landet. Den praktiska hanteringen av denna verksamhet handhas av de två jägarorganisationerna, Svenska jägareförbundet och Jägarnas riksförbund-Landsbygdens jägare. Naturvårdsverket har gett ut anvisningar för innehåll och genomförande av dessa prov.

De två jägarorganisationerna har i december 1982 redovisat erfarenheter-na från den frivilliga verksamheten.

Av redovisningen framgår att knappt en tiondel av provtagarna har underkänts i det teoretiska grundprovet. I de praktiska proven har andelen underkända provtagare varit större. Man bör dock beakta att provtagarna alltid har möjlighet att avlägga nytt prov. Som regel brukar de allra flesta då klara proven.

När det gäller den frivilliga verksamheten som nu pågår så kan man på goda grunder anta att provtagarna i många fall är jägare med ett särskilt stort intresse för jakt och viltvård. Resultatet av den frivilliga verksamheten är därför inte utan vidare tillämpligt på alla de jägare som i framtiden kommer att omfattas av den obligatoriska jägarexamen. Självfallet måste kompetenskraven få en sådan utformning att de utan alltför stora svårigheter kan klaras av jägarna i allmänhet. Man måste också beakta att det finns människor med speciella problem, t. ex. lässvårigheter, som kan kräva särskilda former för provtagning.

Samtidigt bör man inte låta kompetenskraven hamna på en för låg nivå. Det gäller ju ändå att genom jägarexamen bidra till att öka jägarnas kunskaper om jakt och viltvård och att öka insikten om jaktens betydelse för viltvården och naturvården.

Jag delar Anders Dahlgrens uppfattning att den kommande jägarexamen skall utformas på grundval av de riktlinjer som angetts i den nämnda propositionen och att vi genom att ställa rimliga krav på kunskaper skall se till att framtidens jägare får en bättre insikt i viktiga ämnen som berör jakten.

Anf. 9 Andre vice talman ANDERS DAHLGREN (c):

Fru talman! Jag tackar jordbruksministern för ett bra svar.

Det finns efter detta svar ingen anledning att här ta upp en diskussion i den aktuella frågan. Jag konstaterar bara att det av svaret framgår att vi är överens. Jag utgår ifrån att jordbruksministern kommer att tillse att kompetenskraven i deras slutliga utformning blir sådana att de upplevs som

realistiska och "utan alltför stora svårigheter kan klaras av jägarna i allmänhet", för att citera svaret från jordbruksministern.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1982/83:123 om en svensk jordbrukspolitik med syfte att lindra den globala livsmedelskrisen

Anf. 10 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Fru talman! Pär Granstedt har frågat mig om jag är beredd att medverka till en svensk jordbrukspolitik som leder till att Sverige, efter förmåga, kan medverka till att lindra den globala livsmedelskrisen.

Jag delar helt Pär Granstedts uppfattning att försörjningen med livsmedel är ett av vår världs absolut största problem. Vi är också helt eniga om att i-länderna måste ta ett betydande ansvar för en väsentligt förbättrad livsmedelsförsörjning i u-länderna. Världslivsmedelskonferensen i Rom år 1974 utgick ifrån att u-ländernas behov av livsmedel i huvudsak måste tillgodoses genom produktion i det egna landet. Under den tid som fordrades för att bygga upp u-ländernas jordbruksproduktion skulle dock ett livsmedelsbistånd från i-länderna behövas. Sverige anslöt sig till denna handlingslinje.

Sverige medverkar genom olika biståndsinsatser till uppbyggnaden av u-ländernas produktionskapacitet på jordbruksområdet. Regeringen har i årets budgetproposition angett vissa prioriteringar av Sveriges bistånd och bl. a. framhållit att en ökad andel av biståndet bör gå till jordbruk och landsbygdsutveckling. Under tiden jordbruket byggs upp i dessa länder hjälper vi dem med bistånd i form av livsmedel. Detta sker bl. a. genom FN:s/FAO:s världslivsmedelsprogram.

Regeringen kommer även i fortsättningen att föra en sådan politik.

Anf. 11 PÄR GRANSTEDT (c):

Fru talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret på min interpellation.

Det var ett välvilligt svar, men jag tycker ändå att det glider bort från själva frågeställningen. Jag känner naturligtvis till en del om Sveriges internationella åtaganden och om det bistånd vi ger. Hade mina frågor enbart gällt det svenska biståndet, kanske jag snarare hade vänt mig till utrikesministern än till jordbruksministern, men den frågeställning jag har tagit upp gäller i främsta rummet svensk jordbrukspolitik.

Jag försökte att i interpellationen anlägga ett något vidare perspektiv på problemen med den globala livsmedelskrisen än att bara begränsa mig till hur det svenska biståndet skall utformas. Jag illustrerade där hur obalansen i u-ländernas livsmedelsförsörjning har ökat. Jordbruksministern nämner FAO-konferensen 1974 i sitt svar, och vi kan bara konstatera att man sedan dess knappast har kommit någonstans på den väg mot den självförsörjning

Nr 142

Måndagen den
9 maj 1983

*Om en svensk
jordbrukspolitik
med syfte att lind-
ra den globala
livsmedelskrisen*

Måndagen den
9 maj 1983

*Om en svensk
jordbrukspolitik
med syfte att lind-
ra den globala
livsmedelskrisen*

med livsmedel som man uppsatte som mål, utan klyftan har i stället ökat ytterligare. I interpellationen påpekar jag också att det finns ekologiska begränsningar som gör det svårt att åstadkomma en snabb ökning av livsmedelsproduktionen i u-länderna. Vad som krävs är ett långsiktigt uppbyggnadsarbete, så att man i u-länderna på sikt kan få en uthållig livsmedelsproduktion av stor volym.

Detta innebär att den realitet vi måste ha för ögonen är att i-länderna, däribland Sverige, måste ta ett betydande ansvar för världens livsmedelsförsörjning under en lång tid framöver. Skall vi kunna klara jordens försörjning med livsmedel, måste vi på bästa sätt utnyttja jordens samlade produktionskapacitet på livsmedelsområdet. Med produktionskapacitet menar jag då inte bara jord utan också maskinpark, infrastruktur, kunnande osv. Detta vet vi är mycket ojämnt fördelat över jorden.

Den fråga vi måste ställa oss inför detta perspektiv, som jag tror är svårt att ifrågasätta, är vilka konsekvenser vi skall dra av detta här i Sverige. Såvitt jag förstår kan vi bara dra en konsekvens: Vi måste ta vår del av ansvaret. Detta är ett ansvar som vi inte köper oss fria från genom ett anslag i vår biståndsbudget. Det räcker inte med att anslå si eller så många miljoner i katastrofbistånd, utan vi måste räkna med att ta ett ansvar som går betydligt djupare i det svenska samhället och som sammanhänger med vår jordbruksproduktion här hemma.

Vi för just nu en överskottsdebatt angående det svenska jordbruket. Vi diskuterar problemet med vårt jordbruksöverskott. Men vilket slags överskott är detta egentligen? Ja, kanske är det ett överskott i förhållande till den köpkraft som finns på världsmarknaden – de två miljarder undernärda i världen har ju inga pengar att betala för det svenska jordbruksöverskottet. Men vårt överskott är absolut inte ett överskott i förhållande till behovet av livsmedel. I det avseendet är situationen – åtminstone såsom produktionen f. n. är organiserad – den motsatta, dvs. att ungefär hälften av jordens befolkning inte får den mat den behöver. Att då föra en diskussion som tycks syfta till att vi skall minska produktionen av livsmedel i Sverige verkar minst sagt konstigt. Det verkar som om det inte gör någonting om vi minskar utbudet av livsmedel, eftersom de som svälter gör det i någon annan del av världen – vi slipper se dem. Det sättet att föra debatten ger intryck av ett betydande mått av cynism. Frågan är om den livsmedelsutredning som nu skall börja arbeta skall ha denna inriktning. Såvitt jag förstår borde en självklar utgångspunkt vara att vi i Sverige skall producera så mycket mat vi kan på ett ekologiskt hållbart sätt. Jag vill betona den sista reservationen. Det är ingen idé att driva upp jordbruksproduktionen så hårt med hjälp av kemikalier och konstgödsel att vi äventyrar vår långsiktiga produktionsförmåga. Men så mycket som vi kan producera på ett långsiktigt ekologiskt hållbart sätt borde vi producera.

Debatten här i Sverige borde, som jag ser det, inte handla om hur vi skall kunna minska vår livsmedelsproduktion i en svältande värld, utan den borde handla om hur vi skall hitta de bästa vägarna att se till att de livsmedel som vi producerar och som vi inte själva behöver kommer till nytta för dem som

faktiskt behöver denna mat. Det var mot denna bakgrund som jag framställde min interpellation. Eftersom jag inte fick ett svar som gällde svensk jordbrukspolitik vill jag upprepa frågan:

Är jordbruksministern beredd att medverka till en svensk jordbrukspolitik – jag understryker svensk jordbrukspolitik – som leder till att Sverige efter förmåga kan lindra den globala livsmedelskrisen?

Anf. 12 BÖRJE STENSSON (fp):

Fru talman! I den jordbruksutredning som föregick riksdagsbeslutet 1977 om nya riktlinjer för jordbrukspolitiken framhölls att utvecklingsländernas livsmedelsförsörjning då var otillfredsställande. Jag tycker att det då var ett alldeles för svagt ord, och givetvis är det så fortfarande. Situationen är inhuman. I många u-länder råder en skriande brist på livsmedel, samtidigt som man i vissa i-länder, bl. a. i vårt land, då och då talar om överproduktionsproblem inom jordbruket och därtill hörande livsmedelsindustri. Det är ett känt förhållande. Så mycket mer angeläget är att inte likgiltigt åse detta. För Sveriges del måste det vara av yttersta vikt och betydelse att påpeka förhållanden, som med litet god vilja skulle kunna ändras när det gäller t. ex. livsmedelsproduktionen. Samtidigt är det av stor vikt att vi som folk har en beredskap både psykologiskt och rent praktiskt att ge livsmedel utan att kräva betalning fullt ut.

Jag hade tillfälle att som obeservatör från jordbruksutskottet delta i FAO:s konferens i Rom på hösten 1981. Vad som då slog mig var att den tidigare optimismen om möjligheterna att få fram tillräckligt med livsmedel i utvecklingsländernas egen produktion var påtagligt dämpad.

Vid en studie av de dokument och rapporter som sammanställts vid de olika FAO-konferenserna sedan livsmedelskonferensen 1974 fick man klart för sig hur litet som egentligen hade förändrats under dessa år. Vad som verkligen hade förändrats var inställningen till grundproblemet svälten. År 1974 såg man svälten som ett övergående problem i det längre perspektivet. Det kunde kanske lösas på 10–15 års sikt, sade man. Nu har det snart gått tio år. Vid konferensen i Rom 1981 betraktades u-ländernas livsmedelsbrist som något permanent; så upplevde jag det.

Insikten om att i-länderna också i fortsättningen måste ge direkt hjälp till utvecklingsländernas livsmedelsförsörjning har vuxit sig allt starkare. Man får givetvis inte bortse ifrån att mycket småskaliga jordbruksprojekt – gärna i samband med annan inriktning av bistånd, såsom hälsovårdsprojekt – lokalt ger mycket goda resultat.

Fru talman! Jag förutsätter att livsmedelsutredningen kommer att betrakta den globala situationen på livsmedelsförsörjningens område, när man diskuterar t. ex. hur stora arealer som fortsättningsvis skall vara vad vi kallar odlad jord i vårt land. Det synes nämligen vara en lång väg kvar till självförsörjning för många u-länder och t. o. m. kontinenter.

I en artikel i Svenska Dagbladet fredagen den 17 december 1982 skriver Sture Linnér:

”Den Tredje världens jordbruk rymmer väldiga problem, och det vill till

Nr 142

Måndagen den
9 maj 1983

*Om en svensk
jordbrukspolitik
med syfte att lind-
ra den globala
livsmedelskrisen.*

Måndagen den
9 maj 1983

*Om en svensk
jordbrukspolitik
med syfte att lind-
ra den globala
livsmedelskrisen*

både nytänkande och krafttag för att bemästra dem. Tag Afrika som exempel. I dag har det 400 miljoner invånare. Vid sekelskiftet kommer siffran att ha stigit till det dubbla, och ytterligare 30 miljoner hektar har då förvandlats till öken. Jordbruket kommer vid det laget inte att täcka mer än 60 procent av behoven."

Det är alltså en svensk expert som känner till förhållandena som kan yttra sig på det sättet. Det menar jag ger underlag för att vi här i Sverige, som har ett stort intresse – och det vet jag att jordbruksministern också har – i det svenska jordbrukets överskottsproblem, som vi nu talar om, i den debatten bör väga in de problem som utvecklingsländerna har, problem som, såvitt vi kan förstå, kommer att bli bestående ganska långt fram i tiden.

Vi i folkpartiet tycker att miljöfrågorna försumrades länge i det svenska utvecklingssamarbetet. Under den tid folkpartiet hade regeringsansvaret för biståndet fick det allt större tyngd. Ett uttryck för detta var att ett särskilt anslag för miljövard inrättades. För innevarande budgetår uppgår anslaget, som också inkluderar energi, till 80 milj. kr. Visserligen måste huvuddelen av miljöwardsinsatserna ske inom landramarna dels i form av miljöprojekt, dels framför allt i form av miljöhänsyn i utvecklingsprojekt som påverkar miljön. Men det är alldeles givet att för att utvecklingsländerna skall kunna få en egen produktion, så är det väldigt väsentligt att det här med miljöfrågorna får en framträdande plats, precis som det sades i artikeln som jag citerade. Sture Linnér frågar också: "Kommer Afrika att ha råd att importera de ytterligare livsmedel som behövs? Uppenbarligen inte." Därför måste högsta prioritet ges åt jordbrukets utveckling, något som f. ö. också gäller för Asien och Latinamerika.

Här måste alltså de saker som har att göra med miljön få en framträdande plats. För den skull behövde vi även fortsättningsvis ett anslag på den här sidan, tycker vi inom folkpartiet.

Anf. 13 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Fru talman! Vad jag förstår kommer de behov på miljösidan som Börje Stensson påtalade i sitt inlägg att ha utrymme inom den biståndsverksamhet som vi bedriver. Jag delar hans uppfattning att det är utomordentligt angeläget att sätta in insatser som har just med en förbättring av miljön att göra, så att man den vägen kan lyfta utvecklingsländernas folk till en bättre försörjningsnivå och en bättre hälsoliv.

Hur stor del av våra biståndsinsatser som skall utgöras av livsmedel skall inte avgöras av våra prioriteringar utan av de mottagande ländernas. Deras väg till frihet och oberoende måste gå över den förmåga som de kan mobilisera till egen försörjning med livets nödtorft. Det är därför som en ökad andel av vårt bistånd bör gå till jordbruks- och landsbygdsutveckling, något som också Börje Stensson redovisade att man gett uttryck för i de skrivningar i budgetproposition och riksdagsuttalanden som föreligger. Det är därför som vi inte kan lägga upp en jordbrukspolitik i vårt land som tar sikte på att vi skall lösa utvecklingsländernas livsmedelsproblem med produktion av livsmedel i industriländerna. Däremot bör vi gemensamt med

övriga industriländer med goda förutsättningar för livsmedelsproduktion vara beredda till de hjälpinsatser som blir nödvändiga under tiden utvecklingsländerna bygger upp sin egen försörjning.

När vi diskuterar vårt eget livsmedelsöverskott skall jag gärna säga att visst är det paradoxalt när exempelvis OECD-ländernas 24 jordbruksministrar träffas för att diskutera sitt gemensamma problem, att man producerar mer livsmedel än man kan få avsättning för till rimliga priser. Naturligtvis är det här frågeställningar som vi måste angripa men kanske på ett helt annat plan än med utgångspunkt i hur vi skall lägga upp den svenska jordbrukspolitiken. När vi kommer fram till en diskussion om hur vi bör agera i de här sammanhangen, kan det inte hjälpas att jag finner att vi då kommer över på en diskussion om hur vårt bistånd skall vara utformat. Som jordbruksminister är jag beredd att driva en jordbrukspolitik som gör det möjligt för oss att göra de insatser på biståndsverksamhetens område som Sveriges riksdag uttalat sig för att vi bör göra. Jag har gett uttryck för detta också i de direktiv som föreligger till livsmedelskommitténs arbete, nämligen att när det gäller utformningen av produktionsmålet skall hänsyn tas till de utfästelser som vi gör på den punkten. Vi måste alltså börja i den ändan. Därför måste jag hänvisa Pär Granstedt till att ta upp diskussion med utgångspunkt i frågorna: Vilka biståndsinsatser är det lämpligt att Sverige gör? I vilken mån måste vi satsa på direkt bistånd i form av livsmedel? Det är från den utgångspunkten vi måste börja debatten.

Anf. 14 PÄR GRANSTEDT (c):

Fru talman! För att börja med det sista som jordbruksministern sade angående hur vi skall inleda en debatt om vår biståndspolitik vill jag säga följande: Om uppläggningsen av debatten leder till att vi i Sverige lägger ner brukandet av mark som skulle kunna användas för att producera livsmedel, krymper vår livsmedelsproduktion. I så fall är det uppenbart att vi har börjat debatten i fel ända.

Vi har en tendens att krångla till verkligheten ganska kraftigt. Jag har i min interpellation försökt visa på ett mycket enkelt samband. Två, eller vid det här laget kanske två och en halv, miljarder människor i världen svälter eller är i varje fall undernärda. Halva jordens befolkning får inte de livsmedel som behövs. Vi vet att det kommer att dröja mycket länge innan det blir möjligt att i u-länderna producera de livsmedel som behövs för att försörja u-ländernas invånare på ett riktigt sätt. Självfallet – och jag vill understryka det – skall vi satsa mycket på att driva på en sådan utveckling. Men vi vet att det trots detta kommer att ta en betydande tid.

Skall vi kunna försörja jordens befolkning med livsmedel på ett rimligt sätt, måste alla hjälpas åt. Då måste vi också utnyttja vår produktionskapacitet.

Jag hoppas att det Börje Stensson anförde i sitt inlägg här innebär att också folkpartiet ställer upp på detta grundläggande krav, nämligen att Sveriges förmåga att producera livsmedel skall utnyttjas fullt ut, vilket – såvitt jag förstår – måste innebära att ingen mark som kan användas till odling skall

undantas från odling. Sedan får vi lösa de tekniska problemen hur man på bästa sätt kan överföra det som blir över till u-länderna. Men vi vet att behovet är enormt.

Att börja med en teknisk debatt som slutar med att vi lägger ned en väsentlig del av vår produktionsförmåga – samtidigt som vi vet att man i andra delar av världen är i desperat behov av det som våra åkrar skulle kunna producera – är att visa att vi har börjat i galen ånda.

Anf. 15 BÖRJE STENSSON (fp):

Fru talman! Jordbruksministern nämnde den paradox som man upplever när man inom ministerkretsen i OECD-länderna samlas och talar om livsmedelsöverskottet. Jag frågar mig: Vilka framtida tankar ger det anledning till inom ministerkretsen?

Till Pär Granstedt vill jag säga: Vi står bakom 1977 års jordbruksheslut om ca 3 miljoner hektar odlad jord. Och jag hoppas – och det kommer jag och folkpartiet att göra allt vad vi kan för att se till – att man inom livsmedelsutredningen också stannar för ett bibehållande av denna riktlinje.

Anf. 16 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Fru talman! Jag vill påpeka att det såvitt jag förstår föreligger en bred enighet bland berörda parter inom vår livsmedelsförsörjning om att vi har anledning att eftersträva en bättre anpassning av livsmedelsproduktionen, så att den inriktas mera mot våra behov. Bl. a. ansluter sig LRF också till den uppläggningsen.

Beträffande anpassningen till våra behov vill jag säga att jag i direktiven till livsmedelskommittén har räknat in i våra behov de utfästelser som vi gör på det här området i form av katastrofhjälp och direkt hjälp till olika länder genom livsmedelsbistånd. Det måste vara utgångspunkten för vår bedömning av hur vi skall lägga upp ett produktionsmål i fortsättningen för det svenska jordbruket.

Det finns ingenting uttalat i de här direktiven om att vi skall lägga ned några produktionsresurser – däremot att vi skall eftersträva en sådan inriktning av utnyttjandet av våra produktionsresurser att vi får en bättre anpassning till alla dessa generella behov som jag nu har talat om, som omfattar dels vår egen försörjning, dels också de insatser som vi utfäst oss att göra när det gäller de länder som behöver ett handtag i det här sammanhanget.

Detta menar jag är livsmedelskommitténs underlag för de bedömningar som den skall göra.

Anf. 17 PÄR GRANSTEDT (c):

Fru talman! En diskussion om hur vi skall anpassa urvalet av olika produkter till de behov som vi har här hemma, och rimligen då också till de behov som finns i vår omvärld, är naturligtvis alltid nyttigt att föra. Och det finns säkert utrymme för förändringar på det området.

Men den debatt som förts hittills och som bl. a. anförts som motiv för livsmedelsutredningen har också handlat ganska mycket om totalvolymen av vår produktion, och det har förts fram att den är för stor. Det är en sådan debatt som jag upplever är orimlig att föra i en situation när världen – som vi trots allt är en del av – befinner sig i en inte bara akut utan också långvarig försörjningskris.

Jag menar alltså att utgångspunkten för det arbete som skall bedrivas måste vara att de svenska produktionsresurserna på livsmedelsområdet skall utnyttjas så väl som möjligt och att man skall se till att vi producerar så mycket vi kan på ett ekologiskt hållbart sätt.

Sedan kan man naturligtvis diskutera vilken typ av produkter vi skall producera. Men den totala volymmålsättningen måste vara att ingen produktionskapacitet skall lämnas outnyttjad.

Anf. 18 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Fru talman! Fullt så enkelt som att inte någon produktionsmöjlighet skall lämnas outnyttjad är det kanske inte. Antag t. ex. att vi driver upp en produktion med stöd av importerade produktionsmedel som kanske ger marginella effekter när det gäller våra möjligheter att öka produktionen, men som skulle ge ett betydligt större utbyte om de kunde sättas in just i de länder där produktionen är låg i dag, där man behöver insatser för att kunna öka produktionen, och där man saknar tillgång till dessa produktionsmedel.

Frågan om hur vi på bästa möjliga sätt skall organisera vår livsmedelsproduktion, globalt sett, och vår livsmedelsförsörjning som också kommer in i bilden innehåller naturligtvis många komponenter. Den stora, avgörande och viktiga frågeställningen kommer vi inte att kunna lösa i våra diskussioner här. För den frågan gäller hur vi skall kunna få en omfördelning mellan de rika och de fattiga länderna i stort, som gör det möjligt för de fattiga länderna att få en drägligare utkomst, som gör det möjligt för dem att få tillgång till de produktionsresurser som de behöver för att på rätt sätt kunna utnyttja sina grundläggande förutsättningar för livsmedelsförsörjning.

Jag tror att med den uppläggning som vi har valt att ge direktiven till livsmedelskommittén täcker dessa in de förutsättningar vi behöver ha i Sverige för att kunna diskutera på vilket sätt vi dels skall klara vår egen försörjning, dels göra de insatser som riksdagen i fortsättningen kan komma att uttala sig för när det gäller den här typen av stöd till utvecklingsländerna.

Anf. 19 PÄR GRANSTEDT (c):

Fru talman! Jag vill understryka att jag hela tiden i min debatt har talat om de svenska produktionsresurserna; jag har alltså bortsett från importerade insatsmedel. Jag håller med om att vi mycket väl kan föra en debatt om i vilken mån vi skall använda oss av importerat kraftfoder osv. för att driva upp en produktionsvolym i Sverige. Men det jag tycker är viktigt, och det jag har betonat i min interpellation, är att vi bör utnyttja de inhemska produktions-

*Om en svensk
jordbrukspolitik
med syfte att lind-
ra den globala
livsmedelskrisen*

Måndagen den
9 maj 1983

*Om en svensk
jordbrukspolitik
med syfte att lind-
ra den globala
livsmedelskrisen*

resurserna i form av mark, maskinpark, kunnande osv. så väl som möjligt för att få bästa möjliga utbyte av detta. Det är vad jag anser vara nödvändigt för att kunna ta ett internationellt ansvar.

I vilken mån livsmedelsutredningens direktiv är tillfredsställande när det gäller att klara det internationella ansvarstagande jag har efterlyst får vi naturligtvis se när dess resultat kommer. Jag har inte uppfattat att direktiven ger den klara inriktningen att vi skall utnyttja de svenska produktionsresurserna så väl som möjligt. Men får vi det resultatet kommer vi naturligtvis att vara nöjda. Ett klagörande från jordbruksministerns sida om att ett resultat förväntas som t. ex. innebär att vi utnyttjar hela den svenska åkerarealen också i framtiden skulle naturligtvis vara en värdefull vägledning för utredningens arbete.

Anf. 20 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Fru talman! Det framgår av direktiven hur jag ser på produktionsmålsättningen och på hur vi skall utnyttja våra resurser. Det framgår med önskvärd tydlighet att vad det gäller i den här omgången är att diskutera med vilken inriktning av jordbrukspolitiken vi bäst skall kunna motsvara de anspråk som vi själva kan komma att ställa på vår livsmedelsförsörjning och på de insatser i övrigt som skall göras på grund av att vi över huvud taget producerar livsmedel.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Föredrogs men bordlades åter

Konstitutionsutskottets betänkande 1982/83:31

Justitieutskottets betänkanden 1982/83:31–33

Lagutskottets betänkanden 1982/83:32, 35 och 36

Socialförsäkringsutskottets betänkanden 1982/83:21–23

Utbildningsutskottets betänkanden 1982/83:25, 28 och 30

Trafikutskottets betänkande 1982/83:20

Jordbruksutskottets betänkande 1982/83:33

Näringsutskottets betänkande 1982/83:38

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden 1982/83:23, 24 och 27

Civilutskottets betänkande 1982/83:29

7 § På förslag av förste vice talmannen beslöt kammaren kl. 11.45 att ajournera sina förhandlingar till kl. 15.00, då de till dagens bordläggning anmälda utskottsbetänkandena väntades föreligga.

8 § Förhandlingarna återupptogs kl. 15.00 under ledning av andre vice talmannen.

9 § Anf. 21 ANDRE VICE TALMANNEN:

På morgondagens föredragningslista upptas arbetsmarknadsutskottets betänkande 24, näringsutskottets betänkande 38, trafikutskottets betänkande 20, jordbruksutskottets betänkande 33 och civilutskottets betänkande 29 om utveckling i Norrbotten (prop. 1982/83:120) i nu angiven ordning främst bland två gånger bordlagda ärenden.

10 § Anmälde och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkanden

1982/83:28 De förtroendevaldas arbetsförutsättningar i kommuner och landstingskommuner m. m. (prop. 1982/83:97) och politiska sekreterare i kommuner och landstingskommuner (prop. 1982/83:132)
1982/83:32 Ändringar i lagen om biskopsval, lagen om kyrkliga kostnader och lagen om förvaltning av kyrklig jord (prop. 1982/83:152)

Socialutskottets betänkanden

1982/83:30 Vissa bidrag ur arbetarskyddsfonden (prop. 1982/83:100 delvis)
1982/83:31 Ändring i hälso- och sjukvårdslagen (prop. 1982/83:116)
1982/83:32 Tilläggsbudget III. såvitt avser socialdepartementets verksamhetsområde (prop. 1982/83:125 delvis)
1982/83:33 Överenskommelse om läkarutbildning m. m. (prop. 1982/83:123)

Kulturutskottets betänkande

192/83:25 Idrott, rekreation och turism (prop. 1982/83:100 delvis)

Näringsutskottets betänkanden

1982/83:36 Ändring i lagen om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar (prop. 1982/83:136)
1982/83:37 Allmänna pensionsfondens fjärde fondstyrelses årsredovisning (skriv. 1982/83:155)

Nr 142

Måndagen den
9 maj 1983

Måndagen den
9 maj 1983

*Meddelande om
frågor*

11 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 6 maj

1982/83:496 av *Lennart Pettersson* (s) till statsrådet Roine Carlsson om sysselsättningen för anställda vid Liber-koncernens bokbinderi i Lund:

Den statliga Liber-koncernen avser att lägga ned sin verksamhet i Lund, flytta tjänstemännen till Malmö samt avskeda personalen vid sitt bokbinderi. Detta sker trots att verksamheten, enligt de anställda och deras löntagar-konsult, går med vinst. Avsikten från företagsledningens sida är uppenbar-ligen att lösgöra den attraktivt belägna fastigheten för försäljning.

Företagets tillvägagångssätt och planer har naturligt nog väckt protester hos de anställda, som har svårt att inse varför en lönsam verksamhet i nuvarande arbetsmarknadsläge skall läggas ned och de anställda kastas ut i arbetslöshet.

Mot bakgrund av det anförda ber jag att få fråga statsrådet Roine Carlsson:

Vilka åtgärder kan, enligt statsrådets mening, vidtas för att säkerställa att de anställda vid bokbinderiet i Lund inte kastas ut i arbetslöshet?

1982/83:497 av *Per Unckel* (m) till statsrådet Birgitta Dahl om planerad överenskommelse om gasleveranser från Sovjetunionen:

Den socialdemokratiska majoriteten i Gävle kommun har hårt engagerat sig för ett brett kultur- och industriutbyte med Sovjetunionen. Häri ingår bl. a. kulturarrangemang såväl i Sovjetunionen som i Gävle och en speciell uppsatstävling i Gävle om Sovjetunionen. En viktig del av utbytet handlar också om naturgas. Starka försök – tydligen också direkt gentemot ryska intressenter – görs uppenbarligen från kommunens sida för att främja en överenskommelse med Sovjetunionen om gasleveranser och anläggande av en naturgasbaserad industrianläggning i Gävle, till hälften ägd av Sovjet.

Oberoende av de dagsaktuella relationerna mellan Sovjetunionen och Sverige finns det skäl att fråga sig hur enskilda kommuner bör engagera sig i frågor av övergripande nationell betydelse och med möjliga implikationer också utanför det aktuella sakområdet.

Mot denna bakgrund vill jag fråga statsrådet Dahl:

1. Vilka planer har regeringen i fråga om gasöverenskommelsen, inkl. anläggande av naturgasbaserade industrier, med Sovjetunionen?

2. Vilka uppgifter anser regeringen att kommunerna resp. regeringen har i frågor av den karaktär som naturgasen är exempel på?

1982/83:498 av *Wiggo Komstedt* (m) till industriministern om neutral konkurrens mellan statliga och privata plantskolor:

Staten har betydande intressen i plantskolor. Dessa drivs dels i domänverkets regi, dels av domänverkets dotterbolag. Plantskoleverksamheten är en ren affärsverksamhet. Reklam, såsom broschyrer och prislister, distribueras till ett stort antal mottagare per post. Dessa försändelser skickas som tjänstepost. Härvid åtnjuter de av staten ägda företagen en betydande fördel i jämförelse med privata företag.

Vill statsrådet medverka till att tjänstebrevsrätt inte i fortsättningen utnyttjas i kommersiellt sammanhang samt i övrigt till att såvitt möjligt neutral konkurrens upprätthålls mellan statliga och privata plantskolor?

den 9 maj

1982/83:499 av *Tore Claeson* (vpk) till bostadsministern om förbättring av bostadsbidragen:

Hyresgästernas ekonomi blir alltmer ansträngd. Sänkta reallöner, kraftiga hyreshöjningar och urholkning av bostadsbidragen är några orsaker till detta. Många hushåll har hamnat under existensminimum. Närmare 300 000 hushåll har sedan 1975 förlorat sina bostadsbidrag. De övre hyresgränserna och inkomstgränserna för beräkning av bostadsbidrag har inte följt med löne- och kostnadsutvecklingen. År 1982 hade exempelvis 76 % av tvåbarnsfamiljerna bostadsutgifter utöver den övre hyresgränsen – utgifter som inte täcktes in i bostadsbidragen.

Avser regeringen att under den närmaste tiden föreslå några förbättringar av bostadsbidragen?

12 § Kammaren åtskildes kl. 15.01.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert

Nr 142

Måndagen den
9 maj 1983

*Meddelande om
frågor*